

GHEORGHE TAȘCĂ

**UN ECONOMIST
ÎN MISIUNE DIPLOMATICĂ
LA BERLIN**

(1930-1932)

**Memorii și însemnări
(1924-1949)**

Vol. I

Ediție îngrijită de Ioan Opreș și Alexandra Filotti

Studiu introductiv de Ioan Opreș

Note de Ioan Opreș și Alexandra Filotti

Index de Alexandra Filotti

Traduceri de Andrei Filotti (din franceză) și
Alexandra Filotti (din germană)

Editura Vreamea

București

2021

BIOGRAFIA LUI GHEORGHE TAȘCĂ

SCRISĂ DE FIICA SA ELISABETA (FLORY) FILOTTI

Tatăl meu, Gheorghe Tașcă, s-a născut la 30 ianuarie 1875 în satul Bălăbănești, pe atunci în Jud. Tutova. În actul lui de naștere e trecut născut în comuna Lungești, pentru că în momentul acela primăria funcționa în comuna Lungești. Bunicul meu, Gheorghe Tașcă, era un răzeș înstărit, adică avea ceva pământ și două bucațele de vie. Presupun că totuși creștea cu oarecare greutate pe cei 12 copii ai lui, dintre care tatăl meu era al cincilea și primul băiat după patru fete. Bunicul meu împlinea și câteva funcții din când în când. Așa știi că fusese percepător și într-o noapte au venit hoții să-i fure banii adunați pentru percepție. Împotrivindu-li-se, ei l-au lovit în cap cu un ciomag. De atunci rămăsese cu o gaură în cap pe care și-o acoperea cochet cu o șuviță de păr ondulat și alb. Bunica era născută Dabija și era foarte mândră de originea ei, căci spunea întotdeauna că bunicul ei fusese sluger. Cu toate că nu știa să scrie, avea mult haz și umor în povestirile ei, care se terminau întotdeauna cu o poantă, și cred că de la ea moștenise tata darul povestirii. Cerându-i-se tatei în iunie 1942 un certificat de origine etnică, a scos unul de la Bălăbănești, care este un adevărat arbore genealogic: „Sunt fiul lui Gheorghe Tașcă, fiul preotului Ion Tașcă, fiul preotului Petre Tașcă, fiul lui Stan Tașcă. Mama era fiica lui Vasile Dabija și a Catincăi, fiica slugerului Dumitrache Tașcă. Vasile Dabija era fiul lui Gavriliță Dabija. Toți erau de origine etnică română și de religie ortodoxă.” Nimeni nu a mai pus la îndoială originea etnică a tatei.

Tatăl meu, căruia acasă i se spunea Iorgu, după cele patru clase primare făcute la Bălăbănești, a fost trimis la Bârlad la liceu. Aici ședea în gazdă la sora lui, Tinca Procopiu, mama celui care a devenit mai târziu academicianul Ștefan Procopiu. Țața Tinca avea o casă grea. Nu avusese încă, când ședea tatăl meu acolo, pe toți cei șapte copii ai ei; dar bărbatul ei – mi s-a povestit – fusese nedreptățit la avansare, era nervos și înrăit și avea o leafă mică. Bunicul, ca să-i ajute și să se ajute, pusese pe tata acolo în gazdă și probabil că în schimb aducea tot felul de merinde de la țară. La Bârlad mai locuia și un unchi al tatălui meu, avocatul Sterian Dimitriu, însurat cu o soră a bunicii mele. Tatăl meu se ducea des pe la ei, iar fetele lui Moș Sterian: Elena, care mai pe urmă a fost directoarea liceului de fete și Maria, care făcuse medicina și era doctoriță la București, îl apreciau mult și făceau mare haz de povestirile lui.

Nu știu mult despre anii copilăriei tatălui meu. Vara, în afară de copii, veneau și mulți nepoți la bunicii mei. Erau copiii Dragomir, copii ai unei surori a tatei, măritată cu un negustor de la Bârlad. Sora tatei murise la nașterea celui de al cincilea copil, iar Dragomir se lupta să-i crească fără să le dea o mamă vitregă. Ștefan Procopiu petrecea aproape toată vara la țară. Bunicul avea o casă simplă, cu două odăi separate printr-o tindă, în față cu o prispă. În spate era bucătăria de iarnă, care servea vara de dormitor copiilor și în curte era bucătăria de vară, mai spațioasă. Dar ograda era mare, cu un grajd pentru cai și vite în fund. Erau și mânji și viței printre ei, cu care ne jucam ca copii. În spatele casei era o livadă cu mulți pomi fructiferi iar fructele se mâncau direct din pom. Într-un colț al ogrăzii era un zâmnice, unde bunicul aducea vara pepenii cu căruța și copiii mâncau harbujii chiar la gura zâmniceului, fără să-i mai aducă în casă. Peste zi duceau și aduceau vitele de la

pășcut. Când nu erau copiii, vitele se trimiteau la imășul comunal și mare ne era mirarea când vedeam vacile știind exact în ce ogradă să intre atunci când erau aduse cu turma de la imăș.

Tata a trecut bacalaureatul la Iași cu nota 6,70, iar actul de bacalaureat poartă data de 20 februarie 1896. După ce și-a trecut bacalaureatul, s-a înscris la Facultatea de drept din București. De pe vremea aceea nu știu mare lucru despre el. După ce și-a luat licența, s-a înscris ca avocat în baroul de Ilfov. Actul de înscriere poartă data de 10 decembrie 1898 și e semnat de decanul baroului, Gh. Danielopol.

Cam pe vremea aceea a devenit secretarul lui Nicolae Basilescu, avocat și industriaș, care avea terenuri la Bucureștii Noi, unde avea o casă mare și frumoasă într-un parc tot atât de mare și frumos. Această colaborare cu Basilescu s-a transformat în prietenie și a durat până la moartea lui Basilescu în 1937, în pofida multora care-l acuzau și-l invidiau. Tata a stat într-o vreme la Bucureștii Noi și mi-a povestit că multe din lecturile lui le-a făcut în tramvaiul cu care parcurgea într-un timp destul de lung distanța Bucureștii Noi – București și care, având un singur rând de șine, trebuia așteptat tramvaiul venind dimpotrivă și apoi intra pe șine vagonul în sens contrar. Basilescu avea un *pied-à-terre* la Hotelul Capșa la București unde dormea câteodată când avea o recepție care-l reținea în oraș. Aici avea el și dosarele, hârtiile și cursurile, căci între timp devenise profesor la Facultatea de drept. Multă lume îl critica pe Basilescu; tatăl meu i-a fost însă un prieten fidel și devotat, iar Basilescu l-a ajutat mult la începutul carierei sale. El a fost și unul din martorii tatei la căsătoria lui și unul din martori la căsătoria mea.

În 1905, tata s-a însurat cu Dra Cordelia Demetriescu, fiica profesorului și directorului de la Liceul Sf.

Gheorghe, Anghel Demetriescu. Bunicul meu din partea mamei murise în 1903. Mama avea multe cunoștințe și regina Elisabeta o aprecia foarte mult. Ea a trimis-o în Germania și în Anglia să urmeze cursurile surorilor de caritate, pentru a organiza după acele modele Institutul surorilor de caritate „Regina Elisabeta”. Când s-a logodit cu tata, mama era directoarea acestui institut. Ea a demisionat din funcția ei și la 4 decembrie 1905 a avut loc nunta părinților mei. Dna Const. Arion, soția Ministrului Cultelor și prietenă a mamei, a dat o recepție în onoarea tinerilor miri, care, în aceeași seară, au plecat la Paris, unde tata urma să-și pregătească doctoratul în Economie Politică. Era o disciplină destul de nouă pe vremea aceea. Printre hârtiile tatei am găsit certificatul de la Paris în Științele juridice trecut cu elogiile la 30.V.1906, diploma de doctor în drept datată la 29.VI.1907 și echivalența românească din 29.XII.1908. Subiectul tezei de doctorat a fost: *Considérations sur les lois relatives à la propriété rurale en Roumanie, Angleterre et Irlande. Étude de droit comparé.*

Întors la București, tata s-a prezentat la un concurs pentru catedra de economie politică la Universitate. Concursul la care reușise a fost casat de Spiru Haret, care avea alt candidat liberal. Tatăl meu s-a prezentat a doua oară și de data aceasta reușita nu i-a mai fost contestată. Într-o notiță a tatei am găsit că a fost numit: conferențiar în 1911-1920

Profesor la Facultatea de drept 1920-1940

Profesor la Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale 1913-1935.

Tata făcea politică cu Take Ionescu și se alesese deputat conservator-democrat (gruparea takistă) la Colegiul III înainte de a pleca la Paris, căci în audiența pe care a avut-o la Regele Carol I când s-a logodit, regele l-a întrebat despre circumscripția sa electorală:

ca toți takiștii, la izbucnirea Primului Război Mondial, și fiindcă simpatiile lui personale se îndreptau spre Antantă, milita pentru intrarea în război alături de Ali-ați. Atunci a început și activitatea de conferențiar a tatei. El a făcut o conferință care a avut mult răsunet, *Moartea unei legende*. Legenda era invincibilitatea armatei germane, care fusese oprită în avansarea ei pe Marna în septembrie 1914.

În martie 1913 s-au pus bazele Academiei de Comerț. Ea a început activitatea întâi modest în câteva încăperi deasupra Teatrului Mic, în stânga Fundației Carol. Profesorii de care îmi aduc aminte au fost Anton Davidoglu, Stoicovici, Bungețeanu, Brancovici. După terminarea războiului, Academia a funcționat tot acolo, până la clădirea noului local din Piața Romană în toamna anului 1929, însă tatăl meu și cu Prof. Iorga (care preda Istoria Comerțului) își țineau cursurile în Aula Fundației pentru că numărul studenților ce audiau era prea mare pentru a încapa în camerele vechii Academii.

La declararea războiului în august 1916, tata a fost mobilizat la Ministerul de Război la secretariatul general până la 1 octombrie 1916, când a fost asimilat cu gradul de colonel și detașat pe lângă Legația Română din Petrograd în funcția de curier diplomatic. La 1 aprilie 1918 a fost demobilizat. Tata a rămas deci în București până aproape de căderea Bucureștiului, pe urmă a călătorit în misiunea sa de curier diplomatic la Petrograd. Călătoria dura cam 8-10 zile dus, 8-10 zile întors, ședea câteva zile la Petrograd și 3-4 zile acasă, adică la via Miroasa, pe care o arendase lângă Bârlad și unde mama și noi copiii am stat iarnă și vară până în 1920. Aștep-tam aceste vizite cu nerăbdare, căci tata avea multe de povestit și avea un haz și un dar nespus în a povesti. Ne descria vizitarea Kievului și a bisericilor cu bogăția de icoane și ne impresiona tot ce ne spunea. Pe urmă

revoluția rusească în prima ei fază cu Kerenski în primăvara anului 1917 și în a doua fază din noiembrie 1917. Atunci ne-a vorbit de multă lume cu care a călătorit. Îmi aduc aminte de numele lui Cincinat Pavelescu și Onisifor Ghibu.

În noaptea anului nou 1917 pleca din nou la Iași pentru a se prezenta la Minister și a plecat cu valiza diplomatică. Era un tren ticsit peste măsură, cu toți permisionarii care se întorceau la posturile lor. Trenul mai avea și vagoane de marfă și cisterne cu petrol. În gara Ciurea, puțin înainte de Iași, unde este o pantă, trenul a pornit la vale și a deraiat. Vagoanele cu petrol s-au aprins și accidentul a fost fioros. Toată lumea care era înghesuită pe culoar sau care ieșise pe culoar să vadă de ce gonește trenul așa a fost ucisă, deoarece trenul s-a răsturnat pe partea culoarelor. Cei de pe tampoane au fost striviți. Băncile din compartimentul tatei s-au desfăcut și i-au strivit piciorul tatei și umărul librăru-lui Sfetea care era și el în tren. Tata, șchiop cum era, a organizat salvarea celor din vagon. Unul din pasageri se cățăraseră sus pe geam, uitându-se cum avansează focul și calculând timpul necesar salvării. A fost scoasă toată lumea din vagon și toate bagajele, până și săbiile ofițerilor. Însă pe peron erau echipaje de soldați trimiși în ajutor care devalizau pe cei scăpați. Aceia care i-au ajutat tatei să iasă din vârtoare l-au buzunărit, i-au luat ceasul și valizele, el apărând valiza diplomatică pe care a salvat-o. Mama a plecat a doua zi să-l caute și, după ce l-a găsit, să-l îngrijească.

Tata ne spunea întotdeauna că, dacă pierdem războiul, el nu se mai întoarce la București, ci se stabilește la Iași, cu tot riscul de a pierde ce aveam dincolo. Din fericire nu s-a ajuns la această extremitate. După pacea separată cu Germania la 16 martie 1918, tata s-a reîntors la București și și-a reluat activitatea. La 14 octombrie

1921 a fost numit prim-delegat la Conferința de la Porto-Rose în Italia, conferință internațională a statelor moștenitoare ale Austro-Ungariei. În 1920 fusese trimis la Conferința financiară internațională de la Bruxelles. Din delegație făceau parte Hălăceanu și Neculce, din câte îmi aduc aminte.

Marea preocupare a tatălui meu era localul Academiei de Comerț. În 1924 a fost început localul din Piața Romană și inaugurat în toamna anului 1929 sub rectoratul lui I.N. Angelescu. Puțin după aceea a murit I.N. Angelescu și tata a fost ales rector din 1929 până în 1931. Cred că era al treilea rector, după Stanislas Cihoski și I.N. Angelescu. S-a ocupat mult de Academie ca rector. Inspecta cantina, se ocupa de programul conferințelor și al cursurilor, era mai mult la Academie decât acasă.

În 1926 a fost numit membru corespondent al Academiei Române. Se ducea cu sfințenie la comunicări și la recepțiile academicienilor dar, modest, se așeza pe un loc lateral, nefiind membru plin.

După moartea lui Take Ionescu, în 1922, se înscriesese în partidul lui Iorga, poate în 1922, poate mai târziu. Personalitatea puternică a lui Iorga, măiestria lui, intelectualitatea pe care o reprezenta, îl atrăseseră mult pe tata. Se ducea în fiecare vară și ținea o serie de conferințe la Vălenii de Munte, la ceea ce chema Iorga „Universitatea de la Văleni” și la școala de „misionare”. După câțiva ani însă, nu s-au mai înțeles. Tata reproșa profesorului lipsa lui de simț politic, nestatornicia lui. Deseori când discutau, Iorga spunea: „Nu eu mă schimb, oamenii se schimbă.” Nu știu exact când s-a înscris tata în Partidul Țărănist, dar în 1929 era deja înscris, căci venind Maniu la putere, l-a numit ministru la Berlin, având ca misiune specială îmbunătățirea relațiilor noastre economice cu Germania.

Tata mai era membru al Institutului Social al cărui președinte era Dimitrie Gusti; membru al Uniunii Intelectualilor, a cărei președintă era Alexandrina Gr. Cantacuzino și el ținea conferințe în cadrul Uniunii, conferințe care atrăgeau un public numeros, doritor să fie pus la curent cu chestiunile politice, economice și sociale la ordinea zilei. Îmi aduc iarăși aminte cum se înghesuia lumea la conferința despre procesul optanților unguri, problemă devenită celebră și cauză apărată și câștigată la Geneva de Titulescu, avându-l ca adversar pe Conte Apponyi.

Tata mai era membru în Consiliul Societății Ortodoxe, a cărei președintă era tot Alexandrina Gr. Cantacuzino și care societate avea în București un internat în Str. Principatele Unite și un externat în Calea Moșilor colț cu Bd. Carol.

În primăvara anului 1930, tata a plecat la Berlin cu mama și sora mea și a rămas acolo până în primăvara anului 1932, când s-a întors fiind numit Ministrul Comerțului în scurtul guvern Iorga-Argetoianu.

Pe urmă s-a ocupat de Academie, de conferințe, de profesorat. A fost prelungit în funcția sa de profesor la Facultatea de drept peste anii de pensie; totuși în 1940, la 65 de ani, a ieșit la pensie.

Încetul cu încetul a pierdut tot ce adunase cu atâta trudă o viață întreagă. La 1947 i s-a luat pământul; în 1948 i s-a naționalizat casa; pe urmă i s-a luat și pensia și în consecință nici nu avea cartelă. După o viață de muncă în care nu a băut, nu a jucat cărți, nu a cheltuit nesocotit, nu mai avea nici o bucată de pâine și începuse să vândă lucruri din casă pentru a putea trăi. Noroc că n-a mai apucat să vadă cum i-a fost ridicată biblioteca, care acoperea patru pereți plini până în tavan și care a fost aruncată cu lopata într-un camion tras pe trotuar la geamul biroului.